

Rezime Izvještaja guvernera – Avgust-Septembar 2015

Ažurirano: 04.11.2015. godine

U Izvještaju guvernera za avgust i septembar 2015. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2015. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2015. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u avgustu i septembru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2015. godinu.

Prema konačnim podacima Monstata BDP Crne Gore je, u 2014. godini, ostvario rast od 1,8%, dok je, prema preliminarnim podacima, u prvom i drugom kvartalu 2015. godine ostvaren rast od 3,2% odnosno 3,4% u odnosu na isti period 2014.

Cijene su u septembru 2015. godine, u odnosu na prethodni mjesec, veće za 0,3%, dok je godišnja stopa inflacije u septembru iznosila 1,7%.

U prvih devet mjeseci 2015. godine u odnosu na isti period 2014. zabilježen je rast industrijske proizvodnje od 9,2%. Rast proizvodnje je zabilježen u sektoru prerađivačke industrije od 16,1% i u sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom od 1,1%, dok je u sektoru vađenja rude i kamena zabilježen pad od 0,1%. Broj dolazaka turista, u prvih devet mjeseci 2015. godine, veći je za 13%, u odnosu na isti period 2014. godine, dok je rast noćenja iznosio 15,5%. Prema podacima Monstata, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika, za prvih šest mjeseci 2015. godine u odnosu na isti period prethodne smanjen za 1%, dok je prevoz robe povećan za 9,3%. U istom periodu povećan je broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju za 3,1%, dok je prevoz robe povećan za 14,7%. U željezničkom saobraćaju, u posmatranom periodu, prevoz putnika veći je za 7,7%, dok je prevoz robe veći za 20,9%.

U šumarstvu je u prvih devet mjeseci 2015. godine, proizvedeno ukupno 247.278 m³ šumskih sortimenata, što je za 23,9% više nego u istom periodu prethodne godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u prvih šest mjeseci 2015. godine zabilježilo rast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 9,7% i rast efektivnih časova rada od 5,3% u odnosu na isti period 2014. godine.

Prosječan broj zaposlenih u septembru 2015. godine iznosio je 177.027 lica, što je za 2,3% manje u odnosu na prethodni mjesec, a za 1,8% više u odnosu na septembar 2014. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u septembru 2015. godine iznosio 33.773 što predstavlja rast od 2,1% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 6,9% u odnosu na septembar 2014. godine.

Na kraju septembra 2015. godine, od 75.920 pravnih lica i preduzetnika, njih 14.516 ili 19,1% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika je povećan za 0,5%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa je na kraju septembra 2015. godine iznosio 541 milion eura, i bio je za 1,1% veći na mjesečnom nivou.

Koncentracija duga na dan 30.09.2015. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih dužnika (0,07% ukupno evidentiranih dužnika) odnosilo 12,3% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,3% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 35,3% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 3.486,9 miliona eura na kraju septembra 2015. godine i bila je za 0,8% veća u odnosu na prethodni mjesec. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti koji su ostvarili su rast od 2,8% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na kraj prethodne godine bili viši za 7,4%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 75,3% zauzimaju depoziti. Depoziti u bankama su u septembru 2015. godine iznosili 2.623,9 miliona eura, i viši su u odnosu na prethodni mjesec za 1%, dok su odnosu na kraj 2014. godine viši za 13,7%. Od ukupnog iznosa depozita položenih u bankama, na depozite privrede se odnosilo 813,1 milion eura ili 31%, dok je sektor stanovništva učestvovao sa 1.411,3 miliona eura, ili 53,8%. Ukupan kapital banaka na kraju septembra 2015. godine iznosio je 465,1 milion eura, što je za 2,7% niže nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 4,7% više u odnosu na kraj prethodne godine.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su u septembru iznosili 423,2 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 7,6%, dok u odnosu na kraj 2014. godine bilježe pad od 4,9%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su na kraju septembra tekuće godine iznosili 351,5 miliona eura i činili su 13,8% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su pad od 3,1%, dok u odnosu na kraj prethodne godine bilježe pad od 6,4%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju septembra 2015. godine je iznosila 8,89%, i bila je viša za 0,03% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj decembra 2014. godine zabilježila pad od 0,33 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u septembru 2015. godine je iznosila 9,63%, što predstavlja rast od 0,58 p.p. na mjesečnom nivou, odnosno rast od 0,61 p.p. u odnosu na decembar 2014. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa je iznosila 1,28% na kraju septembra 2015. godine i bila je niža za 0,06 p.p. u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na kraj decembra 2014. godine ostvarila pad od 0,58 p.p.

Obavezna rezerva banaka je iznosila 241,9 miliona eura na kraju septembra 2015. godine, i bilježi rast od 5,8 miliona eura ili 2,5% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na kraj prethodne godine veća za 27 miliona eura ili 12,6%. U septembru pet banaka nisu iskoristile mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno je 49,1%, na računu obavezne rezerve u zemlji 28,8%, a u državnim zapisima 22,1%. Tokom septembra 2015. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu.

Bruto premija osiguranja je iznosila 6,1 milion eura u avgusta 2015. godine. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (83,3%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (16,7%).

U septembru 2015. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 1,6 miliona eura kroz 389 transakcija. Ostvareni promet bio je viši za 20% nego u prethodnom mjesecu. Tržišna kapitalizacija na dan 30.09.2015. godine je iznosila 2.968,1 milion eura, i na mjesečnom nivou bilježi rast od 0,6%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju septembra 2015. godine bila 11.917,69 indeksnih poena, bio je neznatno niži u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je indeks MONEXPIF iznosio 2.999,42 i zabilježio je rast od 0,9% na mjesečnom nivou. Index MNSE10 je iznosio 946,78 indeksnih poena i bilježi neznatan rast u odnosu na prethodni mjesec.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u septembru 2015. godine, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 13,4 miliona eura, dok je u septembru 2014. godine ostvaren deficit u iznosu od 4,2 miliona eura. Deficit budžeta, za devet mjeseci 2015. godine, iznosio je 245,4 miliona eura, odnosno 6,7% procijenjenog BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore, u septembru 2015. godine, iznosili su 123,7 miliona eura ili 3,4% BDP-a, što je u odnosu na plan za septembar više za 1,7%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u septembru 2014. godine, ostvaren je rast od 4,9%. Izdaci budžeta iznosili su 137,1 milion eura ili 3,7% BDP-a, što je za 5,1% više u odnosu na plan za septembar 2015. godine, a 12,3% više u odnosu na ostvarenje izdataka u septembru 2014. godine.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju septembra 2015. godine, državni dug (bruto) je iznosio 2.304,3 miliona eura. Od toga, na unutrašnji dug odnosilo se 329,2 miliona eura ili 9% BDP-a, dok se na spoljni dug odnosilo 1.975,1 milion eura ili 54% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 58,8% BDP-a.

U periodu januar-jun 2015. godine, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa bio je veći za 9,6% u odnosu na isti period 2014. godine i iznosio je 490,4 miliona eura. U posmatranom periodu zabilježen je pad izvoza uz istovremeni rast uvoza roba, što je rezultiralo većim deficitom na računu roba. Prema preliminarnim podacima, deficit na računu roba je iznosio 686,7 miliona eura i za 5,7% je veći nego u istom periodu prethodne godine. Izvoz roba se smanjio za 5,7%, dok je uvoz bio veći za 3,5% u odnosu na isti period 2014. godine. Na računu usluga zabilježen je suficit u iznosu od 121 milion eura, što je na gotovo istom nivou kao i 2014. godine. Prema preliminarnim podacima, neto priliv stranih direktnih investicija u periodu januar-septembar 2015. godine iznosio je 526,4 miliona eura i za 101,6 % je veći nego u istom periodu prethodne godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u avgustu i septembru.

U avgustu i septembru su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Ažuriran je Prilog za Izvještaj EK o napretku koji je pripremila CBCG iz svoje nadležnosti za izvještajni period od 1. aprila do 1. septembra 2015. godine, u okviru poglavlja 2, a isti je dostavljen Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija. Na zahtjev Delegacije EU u Crnoj Gori, povodom ažuriranja Izvještaja EK o napretku Crne Gore, dostavljene su inovirane informacije koje su u nadležnosti CBCG u okviru poglavlja 4 – Slobodno kretanje kapitala i poglavlja 9 – Finansijske usluge, o usvajanju nove regulative ili važnijim aktivnostima u ovim oblastima ostvarenim u periodu od prethodna dva mjeseca. Održan je sastanak koordinatora radnih timova u okviru Radne grupe za Poglavlje 9 – finansijske usluge sa glavnim pregovaračem za predmetno poglavlje, o terminu i mogućim temama predstojeće video-konferencije sa predstavnicima EU. Ostvareno je učešće na sastanaku Radne grupe za poglavlje 20 – Preduzetništvo i industrijska politika, održano 15. septembra 2015, na kome je predstavljena unaprijeđena verzija nacrtu Industrijske politike Crne Gore do 2020, i dogovorena dalja dinamika rada kad je u pitanju završno mjerilo za ovo poglavlje. Na poziv Monstata, ostvareno je učešće na sastanku Podgrupe – domen 2 u okviru pregovaračkog poglavlja 18 – Statistika. Održani su sastanci sa predstavnicima Generalnog direktorata EK za ekonomske i finansijske poslove (DG ECFIN). Sastanci u CBCG su imali za cilj informisanje o najnovijim kretanjima u finansijskom sektoru i oblasti finansijske stabilnosti, a održani su u okviru redovne misije predstavnika EK Crnoj Gori. Ažuriran je materijal koji se odnosi na projekat Procjena potreba CBCG (Needs Assessment) koji je Evropska centralna banka realizovala u saradnji sa partnerskim nacionalnim bankama (ESCB), a povodom pripreme Akcionog plana za usklađivanje sa zahtjevima EU za pregovaračko poglavlje 17 – EMU.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.